

Billy Budd: de H. Melville a E. M. Forster, o la via plutarquea vers Plató¹

Pau Gilabert Barberà²
Universitat de Barcelona

Per a Montserrat Reig i Jesús Carruesco

Com a filòlegs clàssics i com a ciutadans avesats a l'hàbit cultural d'anar regularment al cinema, al teatre o als auditoris i teatres d'òpera de les nostres ciutats, són molts els personatges mitològics o històrics de l'Antiguitat Grecoromana: Medees, Orfeus i Eurídicies, Ariadnes, Èdips, Julis Cèsars, etc. que hem vist traslladats, magistralment o no –aquesta és una altra qüestió–, a les pantalles i escenaris. Més infreqüent és, en canvi, el cas d'una obra literària de tema i protagonistes contemporanis que, en ser convertida en llibret d'òpera –com ara *Billy Budd*–, presenti referències clàssiques en principi alienes al text original. E. M. Forster, autor de poques però reeixides novel·les com ara *A Room with a View*, *Howards End* o *A Passage to India*, etc., havia analitzat ja *Billy Budd* de Herman Melville en el seu assaig intitulat *Aspects of the Novel*³, i el 1947 l'havia ressenyada en una de les seves xerrades literàries per a la B.B.C. a propòsit de l'edició de William Plomer. No és estrany, doncs, que, en rebre la proposta d'escriure en col·laboració amb Eric Crozier el llibret d'una òpera que musicaria Benjamin Britten, famós per haver compost abans la música d'una altra òpera de tema mariner, *Peter Grimes*, pensés en la darrera novel·la del gran clàssic americà⁴. I, tanmateix –si es té en compte el títol de la meua comunicació–, Melville, al menys de manera explícita, no cita mai Plutarc a *Billy Budd*, cosa que sí fa Forster, de manera que aquest breu treball pretén esbrinar l'etiologia i significació d'un afegit així o, si més no, formular una hipòtesi versemblant.

Melville vol que els lectors acarin l'enutjosa constatació del Mal entorpint el Bé, tot presentant un món, l'humà, on la lluita per la dignitat dels homes i de les dones ni coneix ni podrà conèixer mai cap treva⁵. La història dissortada de Billy Budd, un mariner enrolat a la força en un vaixell de guerra anglès i cridat com tants d'altres a impedir que l'esperit de la Revolució Francesa arribi a les costes d'Anglaterra, ho demostra fefaentment. Jove, bondados i bell, Billy serà víctima de l'enveja del Mal encarnada en alguns homes de ment recargolada com Claggart, i del rigor forçosament inflexible d'una Llei de Motins que obliga a penjar-lo deixant de banda una munió de dubtes raonables sobre la seva culpabilitat real. És una història d'homes en guerra i de qui s'espera valor, coratge, lleialtat i disciplina. Recórrer, per tant, a Plutarc i al reguitzell de virtuts humanes –i també febleses– de les seves *Vides Paral·leles* és del tot lògic, a banda de retre així els honors deguts a un clàssic de tots els temps. Melville, però, s'accontenta d'assenyalar que Billy, gabier de proa, el mariner ben plantat, tot ell força i bellesa, era sempre el més destacat, i el podies veure enmig d'una borrasca "... a cavall del penol de sobrevent, amb el peu a marxapeu com a estrep, i amb les dues mans aferrant-se a l'empunyadura, com una brida, en una

---

¹ Aquest article fou publicat en anglès a les *Actas del VIII Simposio Internacional de la Sociedad Española de Plutarquistas*. Málaga: 2005, pp. 737-746.

² Professor Titular de Filologia Grega del Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona. Gran Via de les Corts Catalanes 585, 08007 Barcelona. Telf: 934035996; fax: 934039092; correu electrònic: pgilabert@ub.edu; pàgina web personal: www.paugilabertbarbera.com

³ Capítol 7.

⁴ Vegeu al respecte de tota aquesta qüestió: Lago, M. *E. M. Forster*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London: Macmillan, 1995.

⁵ Com a introducció a l'autor i la seva obra, vegeu per exemple: Hardwick, E. *Melville*. Barcelona: Mondadori, 2002 (1^a ed. New York: Viking Penguin, 2000), i sobre *Billy Budd*: Yanella, D. *New Essays on Billy Budd*. Cambridge: C. U. P., 2002.

actitud molt semblant a la del jove Alexandre refrenant el fogós Bucèfal⁶ (11) (“... *in a gale, there he was, astride the weather yardarm-end, foot in the Flemish horse as stirrup, both hands tugging at the earing as at a bridle, in very much the attitude of young Alexander curbing the fiery Bucephalus*”⁷ –322). No se’n fa, doncs, menció explícita, però la *Vida d’Alexandre* de Plutarc, capítol VI, 1-8, ha fet acte de presència, i és fàcil d’intuir aleshores que el capità Vere llegeix les *Vides Paral·leles*, puix que “... mai no es feia a la mar sense una biblioteca acabada d’emplenar, ben compacta, però de la millor qualitat... llibres que tractin d’homes i de fets reals, de l’època que sigui; història, biografies...” (47-48) (“... *never going to sea without a newly replenished library, compact but of the best... books treating of actual men and events no matter of what era –history, biography...*” –340). Ara bé, malgrat intuir també que el caràcter recte i eixut del capità no és intel·ligible si no és posant-lo en relació amb models de capteniment enaltits per Plutarc, el cert és que Melville s’atura aquí, mentre que Forster sembla pensar que, en aquesta història de mariners en guerra a qui s’exigeix un coratge i lleialtat totals, a Plutarc li correspon d’assumir un rol força més rellevant.

En efecte, Forster, bon coneixedor dels clàssics que estudià primer a Tonbridge i després al King’s College de Cambridge⁸, llegeix la referència al cavall d’Alexandre i decideix tot seguit aclarir la paternitat d’alguns dels llibres de la biblioteca del capità Vere: “(El grumet se’n va. Vere continua la seva lectura.) Plutarc... els grecs i els romans... els seus problemes i els nostres són els mateixos. Tant de bo les seves virtuts i el seu coratge fossin els nostres! Oh Déu, concedeix-me la llum, la llum per guiar-nos, per guiar-nos a tots” (155) (“*The Boy goes out. Vere resumes his reading.) Plutarch... the Greeks and the Romans... their troubles and ours are the same. May their virtues be ours, and their courage! Oh God, grant me light, light to guide us, to guide us all!*”)⁹. I, unes pàgines més endavant, afegeix: “(Vere, llegint): A la batalla de Salamina, els atenesos... molt inferiors en nombre contra els exèrcits de Xerxes... els atenesos” (160) (“*Vere reading) At the battle of Salamis... the Athenians... with vastly inferior numbers against the power of Xerxes... the Athenians*”). De manera que, quan des de l’Indomitable albiren un vaixell francès, res no és més natural que, havent preguntat el Primer Tinent retòricament i amenaçadora: “Homes! Qui serà voluntari per abordar enmig del fum? Qui serà el primer d’abordar el vaixell francès? Crideu els vostres noms!” (177) (“*Men! Who’ll volunteer to board’em in the smoke? Who’ll be the first on board the Frenchie ship? Sing out your names!*”), un rere l’altre alcin la veu perquè se’ls senti bé, inclòs Billy, el gabier, amb un clar: “Aquí n’hi ha un altre! Baixaré per ajuntar-me amb vosaltres. Billy Budd! Baixaré del món dels ocells” (178) (“*Here is another! I’m coming down to you, Billy Budd! I’ll come down from the birds*”). Conseqüentment, el capità Vere pot sentir-se orgullós que els seus homes, encara que petits si

⁶ Herman Melville. *Billy Budd, el mariner*. Barcelona: Deriva Editorial, Gàrgola, 1997. Traducció de Jordi Arbonés. Totes les citacions en català correspondran a aquesta edició i la numeració entre parèntesis s’hi refereix. El text de Plutarc diu el següent: καὶ μικρὰ μὲν περιλαβὼν ταῖς ἡνίαϊς τὸν χαλινόν, ἄνευ πληγῆς καὶ σπαραγμοῦ προσανέστειλεν· ὡς δ’ ἑώρα τὸν ἵππον ἀφεικότα τὴν ἀπειλήν, ὀργῶντα δὲ πρὸς τὸν δρόμον, ἀφείκει ἐδίωκεν, ἤδη φωνῆ θρασυτέρῃ καὶ ποδὸς κροίσει χρώμενος segons l’edició de Konrat Ziegler. *Plutarchus. Vitae Parallelae*. Vol. II, 2. 1968. Lipsiae in Aedibus. B. C. Teubneri; “D’antuvi, estrenyent-li el fre amb les brides un poc altes, sense pegar-li ni lacerar-lo, el té recollit; després, quan veu que el cavall ha deixat estar les seves amenaces i deleja córrer, amolla la brida i li dona carrera, emprenent-lo amb una veu ja més rude i un picament de taló” –traducció de Carles Riba. Barcelona; Fundació Bernat Metge, 1942.

⁷ Herman Melville. *Billy Budd, Sailor and Other Stories*. London: Penguin Books, 1985. Totes les citacions en anglès correspondran a aquesta edició i la numeració s’hi refereix.

⁸ Vegeu, per exemple: Furbank, P. N. *E. M. Forster. A Life*. Oxford: O. U. P., 1979, capítols 3 i 4; i Beauman, N. *E. M. Forster. A Biography*. New York: Alfred A. Knopf, 1994, capítols 5, 6 i 7.

⁹ *Billy Budd*. Barcelona: Fundació Gran Teatre del Liceu (edició bilingüe), 2001. Traducció de Jaume Creus. Totes les citacions del llibret d’òpera correspondran a aquesta edició i la numeració s’hi refereix.

se'ls compara amb herois de l'Antigor i moguts per interessos molt més immediats que l'honor i la glòria immortals, comparteixin amb ells valor i resolució. I, nogensmenys, un cop fet el pas lògic des del model antic i ideal a la concreció contemporània, caldrà continuar demanant-se: és aquesta l'única raó que Forster pot tenir per convertir una referència indirecta en una explicitació? Jo crec sincerament que no i, per tant, m'apresso a cercar-ne d'altres que, al meu entendre i per raó del bagatge intel·lectual del novel·lista anglès¹⁰, podrien menar-nos, si és que en fonamento la versemblança, vers una platonització, tant de la història com dels seus personatges principals, en la qual Plutarc, tot i ser molt posterior al filòsof atenès, esdevé la via adient per arribar-hi, ja que el llegat rebut de l'escriptor de Queronea no s'esgota pas amb les *Vides Paral·leles*.

De tota manera, Forster sap que el mateix Melville cita Plató a propòsit de la perversa naturalesa de Claggart, mestre d'armes del vaixell i causa de la desgràcia de Billy Budd: "En una llista de definicions contingudes en la traducció autèntica de Plató... apareix aquesta: 'Depravació natural: depravació d'acord a naturalesa', una definició... amb regust de Calvinisme¹¹... una ésser així era en Claggart" (75-6) ("In a list of definitions included in the authentic translation of Plato... occurs this: 'Natural Depravity: a depravity according to nature', a definition which, through savouring of Calvinism... Now something such an one was Claggart" -353-4)¹². Forster, per contra, s'allunya completament de Melville, és a dir, no cita Plató, però introdueix una bona dosi d'imatgeria platònica –o platonicocristiana. Així reflexiona Claggart respecte d'en Billy:

"Oh bellesa! Oh gràcia, bondat! Tant de bo no us hagués trobat mai! Tant de bo hagués viscut sempre en el meu propi món, en aquella depravació en què vaig néixer... Però, ai las! La llum brilla en les tenebres, i les tenebres l'entenen i la pateixen... Estic condemnat a aniquilar-vos... Mutilaré i reduiré al silenci el cos on habiteu. Serà penjat al pal major, serà llançat a les profunditats del mar... Amb l'odi i l'enveja sóc més fort que l'amor... et tinc en el meu poder i et destruiré" (165-66) ("Oh beauty, oh handsomeness, goodness! Would that I never encountered you! Would that I lived in my own world always, in that depravity to which I was born... But alas, alas! The light shines in the darkness, and the darkness comprehends it and suffers... I am doomed to annihilate you... I will mutilate and silence the body where you dwell. It shall hang from the yard-arm, it shall fall into the depths of the sea... With hate and envy I am stronger than love... I have you in my power, and I will destroy you").

És ben clar que Claggart pertany a la "caverna" del mal, però heus aquí que la Llum envaeix la foscor, talment com Plató s'imagina que un dels presoners és arrossegat fins a la llum de

---

¹⁰ Vegeu, per exemple, tot el que explico a "Grècia i amor platònic a Maurice d'E. M. Forster, o la grandesa i els límits de l'Antiguitat com a inspiració". *BELLS (Barcelona English Language and Literature Studies)*, vol. 5 (1994), pp. 39-56, i vol. 6 (1995), pp. 71-88. I com a introducció a la seva obra, vegeu, per exemple: Royle, N. E. M. *Forster*. Plymouth: Northcote House Publishers Ltd., 1999; Tambling, J. E. M. *Forster*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London: Macmillan, 1995; King, F. E. M. *Forster*. London: Thames and Hudson, 1978 i Edwards, M. E. M. *Forster*. The Novels. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and New York: Palgrave, 2002.

¹¹ Per a tot el relacionat amb Calvinisme i l'obra de H. Melville, i la relació entre *The Paradise Lost* de Milton i els trets essencials de Claggart, vegeu, per exemple: Thompson, L. *Melville's Quarrel with God*. Princeton: Princeton University Press, 1973, capítol XI.

¹² Pl. *Definitiones* 416, 19-20: κακοφυΐα κακία ἐν φύσει καὶ ἀμαρτία τοῦ κατὰ φύσιν. Νόσος τοῦ κατὰ φύσιν, segons l'edició de J. Burnet. Oxford: Clarendon Press, 1907, rpr. 1967.

l'exterior¹³. De primer, sembla que lamenti que la Llum s'infiltrí en el seu món obscur. Temps hi haurà perquè la Llum eterna de la qual Billy n'és un platònic reflex il·lumini al final un camí que els altres seguiran, però ara la convicció del triomf encega Claggart i, de fet, ell serà el responsable que Billy –o, si més no, el seu cos– sigui penjat. Llàstima que el mestre d'armes no s'hagi deixat seduir completament per la bellesa, gràcia i bondat del jove mariner, perquè Melville ja l'intuïa capaç d'estimar-lo!:

“Quan l'esguard no observat d'en Claggart es clavava casualment en Billy... seguia l'alegre Hiperió marí amb una impàvida expressió meditativa i melangiosa, i amb els ulls estranyament curulls d'incipients llàgrimes febrils. Aleshores Claggart semblava l'home de les penes. Sí, i de vegades l'expressió melangiosa denotava un toc de dolç anhel, com si en Claggart hagués fins i tot pogut estimar en Billy si no hagués estat pel fat i el destí” (103) (“*When Claggart's unobserved glance happened to light on belted Billy... that glance would follow the cheerful sea Hyperion with a settled meditative and melancholy expression, his eyes strangely suffused with incipient feverish tears. Then would Claggart look like the man of sorrows. Yes, and sometimes the melancholy expression would have in it a touch of soft yearning, as if Claggart could even have loved Billy but for fate and ban*”).

Nosaltres vivim en un temps en què els crítics literaris ja parlen sense embuts del fort homoerotisme de les novel·les de Melville. No en va tracten sovint d'àmbits estrictament masculins on els mascles es troben a si mateixos i on irremeiablement –i també joiosa– s'estimen. Mariner ell mateix, Melville confessa que en un vaixell els lligams entre homes hi són, i molt forts¹⁴, de manera que veu clar com ha d'afaiçonar literàriament aquest jove salvador i seductor alhora: és del tipus mariner ben plantat: “força i bellesa” (11) (“*strenght and beauty*” –322); “vint-i-un anys” i “ulls blaus” (12) (“*aged twenty-one*”, “*welkin-eyed*” –322,23); “la perla entre tots els homes” (15) (“*the jewel of 'em*”–324); “tothom l'estima” (17) (“*they all love him*” –325); “Apol·lo” (18) (“*Apollo*” –326); “expressió adolescent, gairebé femení” (23) (“*adolescent expression, all but feminine*” –328); “mostrava al seu rostre aquell aire humà de bona naturalesa reposada que els escultors grecs van atorgar en alguns casos al seu heroic home fort, Hèrcules... la seva mòbil expressió feia pensar en una mare afavorida per l'Amor i les Gràcies” (24-25) (“*he showed in the face that human look of reposeful good nature which the Greek sculptor in some*

---

¹³ *República* 516a-b: 516a-b: ‘D'altra banda’, deia jo al meu torn, ‘si algú l'arrossegava a la força des d'allí per la pujada difícil i costeruda, i no el deixava anar abans no el tragués a la llum del sol, ¿no creus que patiria i li molestaria que l'arrosseguessin, i que, quan arribés a la llum, pel fet de tenir els ulls plens de claror, no podria veure res del que ara s'anomena veritat?’ / ‘No podria, en efecte’, deia ell, ‘si més no, immediatament’. / ‘Crec que necessitaria avesar-s'hi, doncs, si tenia intenció de veure el que hi ha a dalt. Primer, podria veure molt fàcilment les ombres; després, les imatges reflectides en l'aigua no només d'homes sinó també d'altres coses; finalment, les coses mateixes’ (εἰ δὲ, ἦν δ' ἐγώ, ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτὸν βία διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἄρα οὐχὶ ὀδυνασθαι τε ἄν καὶ ἀγανακτεῖν ἐλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι, αὐγῆς ἄν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὀρᾶν οὐδ' ἄν ἔν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν; / Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, ἐξαίφνης γε. / Συνηθείας δὴ οἶμαι δέοιτ' ἄν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιάς ἄν ὀᾶστα καθορᾶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τὰ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἶδολα, ὕστερον δὲ αὐτὰ –la traducció és meua seguint l'edició de J. Burnet. *Platonis Opera*, vol. 4. Oxford: Clarendon Press, 1901, rpr. 1968).

¹⁴ Vegeu al respecte, per exemple: Rollyson, C & Paddock, L. *Herman Melville A to Z*. New York, Facts on File, Inc., 2000, p. 19 “*Billy Budd and bisexuality*”; Thomson, G. *Male Sexuality under Surveillance*. Iowa: University of Iowa Press, 2003 i Haberstroh, Ch. J. *Melville and Male Identity*. Toronto, London: Rutherford. Fairleigh Dickinson University Press, 1980.

instances gave to his heroic strong man, Hercules... the mobile, and every chance attitude and movement, something suggestive of a mother eminently favoured by Love and the Graces" – 329); "bellesa masculina" (28) ("masculine beauty" –331); "atlètica figura" (63) ("athletic frame" –348); un veterà danès del vaixell l'anomena "Baby" i era "com el vell Quiró instruint el jove Aquil·les"¹⁵ (65) ("Baby"... "the old sea Chiron... instructing his young Achilles" –349), etc. Forster, per la seva banda, no gosà publicar en vida –morí el 1970- la seva gran novel·la d'exaltació homoeròtica, *Maurice*, però aquí estira la corda fins al límit. El seu Billy és: "una bellesa, una joia, una perla de gran valor, una ganga reial" (147) ("a beauty, a jewel, the pearl of great price, he is a king's bargain"); "un noi macot" (148) ("fine young chap"); "un xicotàs" (149) ("the big lad"); "porta un bonic foulard" (153) ("take off that fancy neckerchief"); "un noi dolç i agradable" (171) ("that sweet pleasant fellow"); "la flor de la bellesa masculina i de la força" (183) ("the flower of masculine beauty and strength"); "els homes li deien Baby Budd i l'estimen" (191) ("Baby Budd the men called him. Billy Budd they loved him"), etc.

Doncs bé, l'antiguitat i prestigi de Plató era garantia per a Melville d'una definició correcta; per a Forster, en canvi, fou sempre molt més, fins i tot quan a *Maurice* creu que ha de corregir els excessos ascètics de l'amor platònic. En opinió meua, *Billy Budd* representa per a ell una nova oportunitat de dignificar literàriament un tipus d'amor masculí idealitzat que en part també és el seu¹⁶. El *Simposi* i el *Fedre* de Plató són sempre els grans referents, car parlen d'amistats masculines en les quals cadascú donaria la vida per l'altre, i parlen fins i tot d'exèrcits invencibles en tant que integrats per amants i estimats¹⁷. Però citar-lo directament implicaria una explicitació de l'homoerotisme aliena com a tal a l'obra de Melville i que el país en què s'estrenarà l'òpera, Anglaterra, probablement no li perdonaria encara. En conseqüència, la meua arriscada hipòtesi –ja ho reconec, car, al capdavall, és indemostrable- és que Forster, en crear un capità Vere lector de Plutarc, pot donar a entendre –si més no als sensibles a un suggeriment així- que, si llegeix les *Vides Paral·leles* de Plutarc, pot ser també que en llegeixi l'*Eròtic*, puix que, al capdavall, haurà d'acceptar la salvació que li arribarà de la Bellesa, la Gràcia i la Bondat, encarnades en un jove cridat a ser en aquesta història el veritable Capità o Guia.

En efecte, de Vere, Melville es limita a dir que, "per bé que força pràctic, a vegades deixava entreveure un cert caràcter somiador" (45) ("Vere though practical enough upon occasion would at times betray a certain dreaminess of mood" –339), però Forster amplia la semàntica de l'adjectiu "somiador" –substantiu en anglès- fins a convertir-lo en un personatge essencialment "noètic" avesat a l'examen i la indagació:

"Sóc un home vell que ha viscut molt. He estat un home d'acció i he lluitat al mar pel meu rei i pel meu país. També he llegit llibres i he estudiat i reflexionat, tot intentant penetrar la veritat eterna. He pogut veure molt de bé, però també molt de mal, i el bé mai no ha estat perfecte. Sempre hi ha alguna tara, algun defecte, alguna imperfecció en la

¹⁵ En relació a la mitologia clàssica en l'obra de Melville, vegeu, per exemple: Sweeney, G. M. *Melville's Use of Classical Mythology*. Amsterdam: Rodopi, 1975.

¹⁶ Dic "en part" perquè E. M. Forster ataca sovint, com a *Maurice* –vegeu de bell nou el meu article citat abans-, els rampells urànics de l'amor platònic, tot reivindicant sempre la naturalesa fisicoespiritual de l'amor.

¹⁷ Bàsicament el discurs de Fedre del *Simposi* de Plató: 178e-179: 'Així, doncs, si hi hagués manera que existís una ciutat o un exèrcit d'amants i d'estimats, no és possible que administressin millor la seva pàtria que abstenint-se de tot el que és vergonyós i emulant-se mútuament, i uns homes com aquests, si lluitaven junts, tot i ser pocs, per dir-ho així, guanyarien tots els homes' (εἰ οὖν μηχανή τις γένοιτο ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐραστῶν τε καὶ παιδικῶν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμεινον οἰκίσειαν τὴν ἑαυτῶν ἢ ἀπεξόμενοι πάντων αἰσχροῶν καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ μαχόμενοι γ' ἂν μετ' ἀλλήλων οἱ τοιοῦτοι νικῶεν ἂν ὀλίγοι ὄντες ὡς ἔπος εἰπεῖν πάντας ἀνθρώπους –la traducció és meua seguint l'edició de J. Burnet. *Platonis Opera*, vol. 2. Oxford: Clarendon Press, 1901, rpr. 1991).

imatge divina, alguna falta en la cançó angèlica, algun quequeig en el discurs diví. Perquè el diable sempre té alguna cosa a veure en tota cosa humana sobre aquesta terra” (136) (“*I am an old man who has experienced much. I have been a man of action and have fought for my King and country at sea. I have also read books and studied and pondered and tried to fathom eternal truth. Much good has been shown me and much evil, and the good has never been perfect. There is always some flaw in it, some defect, some imperfection in the divine image, some fault in the angelic song, some stammer in the divine speech. So that the Devil still has something to do with ev’ry human consignment to this planet of earth*”).

Per a qui com Vere intenta penetrar la veritat eterna i acaba assistint al fatal desenllaç del quequeig d’en Billy, el gran desig, genuïnament platònic o platonitzant, és la superació final de tot tipus de defecte o mancança a fi d’instal·lar-se en el repòs de la Perfecció. Al capdavant, és capità i li pertoca guiar els seus homes, però: “... què he fet jo?... Confusió... He intentat guiar els altres dretament, però m’he perdut enmig del mar infinit” (136) (“... *what have I done?... Confusion... I have tried to guide others rightly, but I have been lost on the infinite sea*”). El mar, doncs, és certament molt ampli, però podríem dir que hi és tan presoner com aquells de Plató en la seva caverna i, com ells, només veu ombres al seu voltant. “No m’agrada l’aspecte d’aquesta boira” (172) (“*I don’t like the look of the mist*”), dirà, i aviat Claggart infamarà Billy; la boira física no permet perseguir la nau francesa que acaben d’albirar tot convertint-los en “cecs” (181) (“*blind*”), i, allò més simptomàtic encara: “La desil·lusió i la frustració s’infiltra per tot i en tot, pertorbant els esperits. Confusió dins i a fora... Oh, què donaria jo per la llum, la llum del cel clar per separar el mal del bé” (184)¹⁸ (“*Disappointment, vexation ev’rywhere, creeping over ev’rything, confusing ev’ryone. Confusion without and within*”). Ja es veu, per tant, que aquest Vere forsterià llegeix les *Vides Paral·leles*, perquè, com deia abans, els problemes de grecs i romans i els nostres són els mateixos i perquè voldríem tenir les seves virtuts i coratge, però és la segona vegada que clama per la Llum, tot presentant-nos la boira, que com a mariner pateix sovint, com a gran metàfora o al·legoria d’una humanitat enfosquida, presonera o “encavernada” que avança a les palpentes en cerca tant d’una lluminosa Meta final com d’un efectiu Agent il·luminador.

Doncs bé, Vere coneix ja l’agent, i potser ha sabut reconèixer-lo sense abandonar pas el mestratge de Plutarc, sinó simplement desplaçant-se de les *Vides* a *L’Eròtic* de Plutarc. En efecte, hi ha pogut llegir bells exemples de companyonia masculina. “... l’home que es lliura a Eros no necessita pas Ares per enfrontar-se als enemics... ; comptant com compta amb l’ajut d’un déu propi, *s’apressa a creuar foc, mar i aire* per defensar l’amic allí on aquest el sol·liciti” (760D)¹⁹. I el Billy de Forster diu: “Estelat Vere, et seguiré. Et seguiré a través de la foscor, no

¹⁸ En canvi, al *Billy Budd* de Melville, la boira, bé que també metafòrica, rep un tractament molt més realista: “Quaranta anys després d’una batalla és fàcil per a un no combatent raonar sobre com caldria haver-la lluitat. Una altra cosa és dirigir el combat en persona i sota foc, mentre et trobes embolcallat del fum enfosquidor. I una cosa semblant s’esdevé respecte a d’altres situacions difícils que impliquen consideracions pràctiques i morals, i quan resulta imperatiu d’actuar promptament. Com més espessa és la boira, més perill corre el vapor, i s’augmenta la velocitat fins i tot a risc d’investir i afonar alguna nau” (153) (“*Says a writer whom few know, ‘Forty years after a battle it is easy for a non combatant to reason about how it ought to have been fought. It is another thing personally and under fire to have to direct the fighting while involved in the obscuring smoke of it. Much so with respect to other emergencies involving considerations both practical and moral, and when it is imperative promptly to act. The greater the fog the more it imperils the steamer, and speed is put on through at the hazard of running somebody down*” – 391).

¹⁹ Plutarc. *L’Eròtic. Diàleg filosòfic sobre Eros o la confrontació dels amors pederàstic i conjugal*. Barcelona: PPU, 1999. Traducció de Pau Gilabert. Totes les citacions de *L’Eròtic* en català correspondran a aquesta edició.

temis... Donaré la vida per salvar-te, demanaré morir” (155) (“*Starry Vere, I’ll follow you, through darkness, never you fear... I’d die to save you, ask for to die*”) o: “Us serviré d’allò més bé... Estareu segur amb mi... miraria per vos de la millor manera possible... Moriré per vos, si cal, tots ho farien... ah, si poguéis combatre!” (185) (“*I’d serve you well... You’d be safe with me... I look after you my best... I’d die for you –so would they all... and oh for a fight!*”).

Tot i que Vere es veu obligat a dictar finalment la pena de mort després del consell de guerra sumaríssim, Billy el salva amb el perdó propi d’un ésser angelical, amb el perdó de l’àngel que, amb tot, “ha de morir penjat” (“*must hang*” –378), escriu Melville (129). “Que Déu beneeixi el capità Vere” (“*God bless Captain Vere*” –400), li fa dir moments abans d’una “ascensió” miraculosament pura de convulsions i d’ejaculació, i afegeix que aquestes darreres paraules del salvador van acompanyades de “la rara bellesa del jove mariner, ara espiritualitzada per les experiències recents, tan punyentment profundes” (173) (“*the rare personal beauty of the young sailor, spiritualized now through late experiences so poignantly profound*” –400). “Pare, perdona’ls perquè no saben el que fan” i, poc després, “Tot s’ha acomplert”, digué el Redemptor segons *Els Evangelis* abans de lliurar definitivament la seva ànima al Totpoderós, i el cert és que Melville pensa en Billy Budd com un anyell de Déu contemporani²⁰:

“... va ser donat l’últim senyal... I en aquell mateix moment, va resultar que aquell vaporós velló que planava a llevant sobre l’horitzó, fou travessat per una esplendor suau com la del velló de l’Anyell de Déu vist en visió mística, i alhora, observat per la massa inclinada de cares alçades, en Billy va ascendir, va rebre tota la claror de l’alba” (174) (“... *the last signal... At the same moment it chanced that the vapory fleece hanging low in the East was shot through with a soft glory as of the fleece of the Lamb of God seen in mystical vision, and simultaneously therewith, watched by the wedged mass of upturned faces, Billy ascended; and, ascending, took the full rose of the dawn*” –400-401).

Forster, per contra i sense trair-ne la naturalesa melvilea, transforma Billy en un visionari platònic que sembla albirar –qui millor essent gabier de vaixell?- aquella plana de la veritat del *Fedre* de Plató (248b-c)²¹:

“Però el vaig haver d’abatre, en Jemmy el Cames (Claggart)... És el destí. I el capità Vere m’ha hagut d’abatre a mi, és el destí... com que jo aviat hauré deixat aquesta situació, ja no podré ajudar-lo en la seva. Estelat Vere, que Déu el beneeixi... i els núvols són més foscos que la nit per a nosaltres dos... Adéu a aquest món magnífic i rude! Prou camarades, prou mar, i res de mirar cap avall des de les altures a les profunditats! Però he albirat una vela en la tempesta, la que brilla a la llunyania i que no és el destí, i n’estic content! I veig cap on es dirigeix. Té la seva pròpia terra on mullarà l’àncora per sempre. Oh, estic content! Ara ja m’és igual que em pengin, que m’oblidin envoltat d’algues. Ara això ja no té cap importància. Em sento ferm i ho sé. I em mantindré ferm, i això és tot i massa” (195) (“*But I had to strike down that Jemmy Legs –it’s fate. And Captain Vere*”).

²⁰ Quant al transcendentalisme a H. Melville, vegeu, per exemple: Milder, R. “Melville’s Late Poetry and *Billy Budd*: From Nostalgia to Transcendence”. Milder, R. (ed.): *Critical Essays on Melville’s Billy Budd, Sailor*. Boston, Massachusetts: G. K. Hall & Co., 1989, pp. 212-223. Vegeu també: Ladislaus, I. J. *The Quest for Spirituality in Herman Melville*. Bangalore: Asian Trading Corporation, 2001.

²¹ ‘Aquesta és la raó del gran afany (de les ànimes) per veure aquella plana on hi ha la veritat, i certament la pastura adient per al que és millor de l’ànima resulta que ve d’aquell part, i l’ésser de l’ala, amb la qual l’ànima esdevé lleugera, se’n nodreix’ (οὐ δ’ ἐνεχ’ ἢ πολλῆ σπουδῆ τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον οὐ ἔστιν, ἢ τε δὴ προσήκουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομῆ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὔσα, ἢ τε τοῦ πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχῆ κουφίζεται, τούτῳ τρέφεται –la traducció és meua seguint l’edició de J. Burnet. *Platonis Opera*, vol. 2. Oxford: Clarendon Press, 1901, rpr. 1991).

has had to strike me down –fate... and my trouble's soon ending, so I can't help him longer with his. Starry Vere, God bless him... and the clouds darker than night for us both... Farewell to this grand rough world! Never more shipmates, no more sea, no looking down from the heights to the depths. But I've sighted a sail in the storm, the farshining sail that's not fate, and I'm contented. I've seen where she's bound for. She has a land of her own where she'll anchor for ever. Oh, I'm contented. Don't matter now being hanged, or being forgotten and caught in the weeds. Don't matter now. I'm strong, and I know it. And I'll stay strong, and that's all, and that's enough").

De primer, el determinisme calvinista gairebé domina l'escena –és el tribut que el text original l'obliga a pagar-, però Forster se n'allibera immediatament i assistim tot seguit a l'albirament d'allò radicalment distint i triomfant sobre tota forma de fat o destí. Al final del trajecte, després d'una navegació perillosa sobre la superfície ondulada i inestable del mar, com inestable és tot allò material subjecte a canvi i transformació, hi ha una altra superfície de ben segur plana y segura, on l'àncora restarà fixada, i fixada per sempre més.

Aquest Billy Budd platonitzant de Forster no ha hagut de passar pel guiatge d'un mestre o mistagog de metafísics misteris, perquè, com explica un Melville clarament ancorat en la *Bíblia*, en ell no hi ha “cap traça de la saviesa de la serp” (“*any trace of the wisdom of the serpent*” – 330) o, el que fóra el mateix, “no li ha estat oferta la discutible poma del coneixement” (26) (“*not yet has been proffered the questionable apple of knowledge*” –330). Era “una mena de bàrbar honrat, potser com se suposava que era Adam abans que la ben educada Serpent arribés a recargolar-se en la seva companyia” (27) (“*a sort of upright barbarian, much such perhaps as Adam presumably might have been ere the urbane Serpent wriggled himself into his company*” – 330-31). Paradoxalment, però, el capità Vere, el guia, sí que seguirà el camí marcat per la bellesa i bondat del jove Billy, convertit *mutatis mutandis* pel llibretista anglès en veritable palanca o trampolí d'un *erastés* platònic, Vere, que probablement ja es reconeix com a tal:

“Oh, què he fet? Però ell em va salvar, em va beneir, i l'amor que sobrepassa tota comprensió arriba a mi. Jo estava perdut enmig del mar infinit, però vaig albirar una vela en la tempesta, la que brilla en la llunyania, i estic content. I vaig veure cap on es dirigia. Té la seva pròpia terra on mullarà l'àncora per sempre” (196) (“*Oh what have I done? But he has saved me, and blessed me, and the love that passes understanding has come to me. I was lost on the infinite sea, but I've sighted a sail in the storm, the far-shining sail, and I'm content. I've seen where she's bound for. There's a land where she'll anchor for ever*”).

Havia llegit aquest Vere de Forster *L'Eròtic* de Plutarc²²? Al *Billy Budd* de l'escriptor anglès només s'especifica que llegeix les *Vides Paral·leles*, però sorprèn de veure que qui en principi havia de cercar *exempla antiqua* de valor i coratge guerrers per a una època de lluita sagnant contra l'amenaça de la Revolució Francesa reclama un cop i un altre una Llum metafísica que tal vegada necessita un altre tipus de heroi conductor. M'he detingut abans en la llarga llista d'adjectius, apel·lacions i comparances amb què Melville, i encara més Forster, cerquen d'emfasitzar la bellesa i mansuetud heroica de Billy; ergo, a Vere, lector de Plutarc, potser li cal un altre text que l'adaptador de Melville no revela possiblement a fi d'evitar el to clarament homoeròtic que el novel·lista americà s'absté d'evidenciar. En suma, Vere podria molt bé haver llegit el següent:

“Es podria dir... que el sol actua en sentit invers al d'Eros, per tal com mena la nostra atenció des de la realitat intel·ligible a la sensible... *És per això que estimem amb passió/tot el que brilla sobre la terra*, diu Eurípides, *perquè no hem conegut cap altra vida o, potser millor, perquè hem oblidat allò que Eros ens duu de bell nou a la memòria*. Quan despertem a la llum clara i intensa, tot el que havíem somiat fuig de l'ànima i ens abandona, i quelcom d'igual s'esdevé quan arribem a aquesta terra des d'allà dalt... Però és allí, en el regne de les ànimes, on habita la realitat... el diví i cast Eros, metge, salvador i guia d'ànimes, ve a trobar-la a fi i efecte d'endur-se-la, amb l'ajut de la bellesa dels cossos, des d'aquest Hades vers la veritat, vers la “plana de la veritat”, on rau la Bellesa pura, genuïna i total. És aleshores quan Eros, sempre vora seu com el mistagog en el ritu d'iniciació, l'enlaira i eleva benèvol... Quan de bell nou se'ns envia a aquest món... Eros mai no s'acosta a les nostres ànimes si no és a través d'un cos... Són imatges mortals, mutables i sensibles del diví, immutable i intel·ligible, però ell s'ho enginya perquè, emparant-se en les formes, el color i la figura dels **adolescents que són a la flor de l'edat**

---

²² Quant al coneixement de Forster de *L'Eròtic* de Plutarc –és a dir, com hi arriba-, només cal recordar la seva estreta relació personal i intel·lectual amb Edward Carpenter, autor de *Homogenic Love*, publicat el 1885, l'any dels judicis d'Oscar Wilde, un dels primers llibres en defensa de la homosexualitat. Les referències a *L'Eroticus* apareixen ja a les primeres pàgines. Després publicaria *The Intermediate Sex*, *The Affection in Education* i *The Place of the Uranian in Society* –avui en dia s'hi pot accedir molt bé gràcies a la reedició del 1984 per GMP (Gay Men's Press), intitulada *Edward Carpenter. Selected Writings. Vol. I: Sex. With an introduction by Noël Greig*. London, 1984 –en aquesta reedició *Homogenic Love* hi apareix com *The Homogenic Attachment*, pp. 200-221. Però sobretot –apart del seu mestre en Clàssiques, Goldsworthy Lowes Dickinson, i els seus escrits- cal assenyalar el seu coneixement de *A Problem in Greek Ethics, Being an Inquiry into the Phenomenon of Sexual Inversion* de John Addington Symonds, publicat el 1883 –i, després, el 1901; d'aquesta darrera n'hi ha una reedició del 1971 per Haskell House Publishers Ltd., New York-, en què s'explica el valor positiu que l'amor masculí tingué en l'Antiguitat amb nombroses referències també a l'*Eroticus* de Plutarc –vegeu Beauman, N. citat abans, pp. 207-8. De *A Problem in Greek Ethics* de J. A. Symonds Forster en treu, per exemple, la idea del cos humà com a temple: “They had never been taught to regard the body with a sense of shame, but rather to admire it as the temple of the spirit, and to accept its needs and instincts with natural acquiescence. Male beauty disengaged for them the passion it inspired from service of domestic, social, civic duties. The female form aroused desire, but it also suggested maternity and obligations of the household. The male form was the most perfect image of the deity, self-contained, subject to no necessities of impregnation, determined in its action only by laws of its own reason and its own volition” (edició de Haskell House Publishers Ltd., p. 53). E. M. Forster n'adopta la tesi, si més no a *The Longest Journey* quan Stephen diu al seu germà: ‘Slip out after your dinner this evening, and we'll get thundering tight together. I've a notion I won't. It'd do you no end of good... There is also a thing called Morality. You may learn in the Bible, and also from the Greeks, that your body is a temple’ (1989. London: Penguin Books, p. 264-5). En qualsevol cas, per a tot el referent al E. M. Forster homosexual, vegeu, per exemple: Martland, A. *E. M. Forster. Passion and Prose*. London: GMP, 1999 i Martin, R. K. & Piggford, G. (eds.). *Queer Forster*. Chicago & London: The University of Chicago Press, 1997.

(*νέων ὄρα*), brillin i ens desvetllin a poc a poc la memòria... Accepta igualment d'obrir camins a la amabilitat i la benvolença, i no cal gaire temps perquè l'amant, anant més enllà del cos de l'estimat, es capbussi fins a trobar-hi allò més recòndit... comprova si els pensaments de l'estimat contenen cap vestigi o imatge de la Bellesa. Si no és així, el deixa estar... En canvi, si hi detecta algun rastre o emanació del que és diví, o quelcom de semblant... entusiasmat amb el plaer i l'admiració que això li causa i en actitud de total veneració, es complau amb el record i s'inflama davant d'aquell vertader i benaurat fill d'Eros **que tothom vol i estima** (*φίλιον ἅπανσι καὶ ἀγαπητόν*) (764E-765D -la traducció és meva seguint l'edició de R. Flacelière. *Plutarque. Dialogue sur L'Amour*. Paris: *Les Belles Lettres*, 1980.).

Recordem-ho un cop més. Melville escrivia ja: ***But they all love him*** (325). I Forster, al seu torn, afegeix significativament: ***The flower of masculine beauty*** (183), de manera que: ***Baby Budd the men called him. Billy Budd they love him.*** Només una coincidència?! El meu parer és prou evident, però, com que l'honestat i fins i tot la humilitat exigibles en aquests casos m'obliga a continuar parlant d'hipòtesi, espero, si més no, haver-ne fonamentat la versemblança.